

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 51. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 4-го березня 1939. No. 51. Jersey City, N. J., Saturday, March 4, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТИ В ГРАНИЦІ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи”: BERgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BERgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СЕНАТОР ГАРІЗОН ПЕРЕСТЕВІГАЄ ПЕРЕД „ХАОСОМ”

ВАШИНГТОН. — Один із провідників ошадно-стєвого бльоку в сенаті, сенатор Гарізон, в прилюдній заяві домагався від уряду, щоб той спицив своєю дотеперішню політику щєдрих витрат державного гроша, бо тим доведе до банкрутства скарб Злучених Держав. Сенатор Гарізон цю свою заяву видав у звязку з домаганням секретаря скарбу Моргентав, щоб конгрєс уповноважив уряд задовжувати край далі, на нових п'ять біліонів доларів; а також щоб позволив урядові далі довільно обиджати вартість долара. Гарізон говорив, що треба запроваджувати в державних витратах ошадність і це є одинокий вихід з теперішнього положення.

МОРГЕНТАВ „УСПОКОЮЄ”

ВАШИНГТОН. — Секретар Моргентав, якому недавно закидали, що уживає державного стабілізаційного фонду для ріжних махінацій у заграничній політиці, заявив, що на випадок війни він не буде довільно розпоряджатись тим стабілізаційним фондом, що виносить коло два біліони доларів, але на свої трансакції буде шукати одобрєння конгрєсу.

СУДДЮ МЕНТОНА ПРИЗНАЛИ ВИНУВАТИМ.

НЮ ЙОРК. — Лава присяглих признала федерального суддю Ментона винуватим у всіх закидах продажности. Він побирав хабарі від чужих сторін і за ті хабарі видавав прихильні для них судові вирокі. До відповідальности дотягнув його ньюйорський окружний прокуратор Дюї.

ЗГИНУЛО ПОВЕРХ 20 ОСІБ У ВОГНІ.

ГАЛФАКС (Нова Шкотія). — В одному з краших місцевих готєлів, „Квін Готєл”, вибух вогонь, який миттю охопив цілий бун. В готєлі було 117 осіб, з яких двацять кілька не вєспіло втекти. Після вської правдоподібности вони згоріли. Дотепер витягнули шість трупів, серед них одну маму з дитиною в тисних обіймах.

ДИСКУТУЮТЬ НАД СТЕЙТОВИМ БУДЖЕТОМ.

ОЛБАНІ. — Рєпубликанська більшість в стейт-вій лєгіслатурі рїшила збити на десять мільонів доларів проект бюджету губернатора Лімена. Цей проект містить в собі рекордову висоту видатків для ньюйорського стейту, які виносять 415 мільонів доларів. Есемблїмени вже почали радитись, які місця обтяти, а також звідки взяти грошей на рєшту видатків, до яких всєтаки ще недостає 50 мільонів доларів. Вони задумують накладати нові податки.

УХВАЛИЛИ ПРОТИКОМУНІСТИЧНИЙ ЗАКОН.

ВАШИНГТОН. — На домагання активного секретаря фльоти, Ендєрсона, конгрєс ухвалив закон, на основі якого всіх комуністичних агітаторів, які підсуваються до американської армії та фльоти й розкидають серед воєків комуністичні, підбурюючі лєтучки, будєтьє карати \$1,000 кари, або двома роками тюрми, або одним і другим. Ендєрзон у листі до конгрєсу дав незбиті докази, що комуністичні агітатори ті лєтучки поширювали, та закликали воєків до непослуху, саботажів і т. п.

СКАРЖАТЬ ПРОВІДНИКІВ „БУНДУ” ДО СУДУ.

НЮ ЙОРК. — Щоб потягнути провідників німєцько-американської націстичної організації перед суд місцеві власти закидають їм „втечу перед податками”. Місцеві власти станули на становищі, що організація „Бунд” друкує ріжні видавництва, продає їх, а тим самим робить якийсь бизнес, про який не подає податкових звідомлень.

ПІДНОСИТЬ ПРИКМЕТИ НОВОВИБРАНОВО ПАПИ.

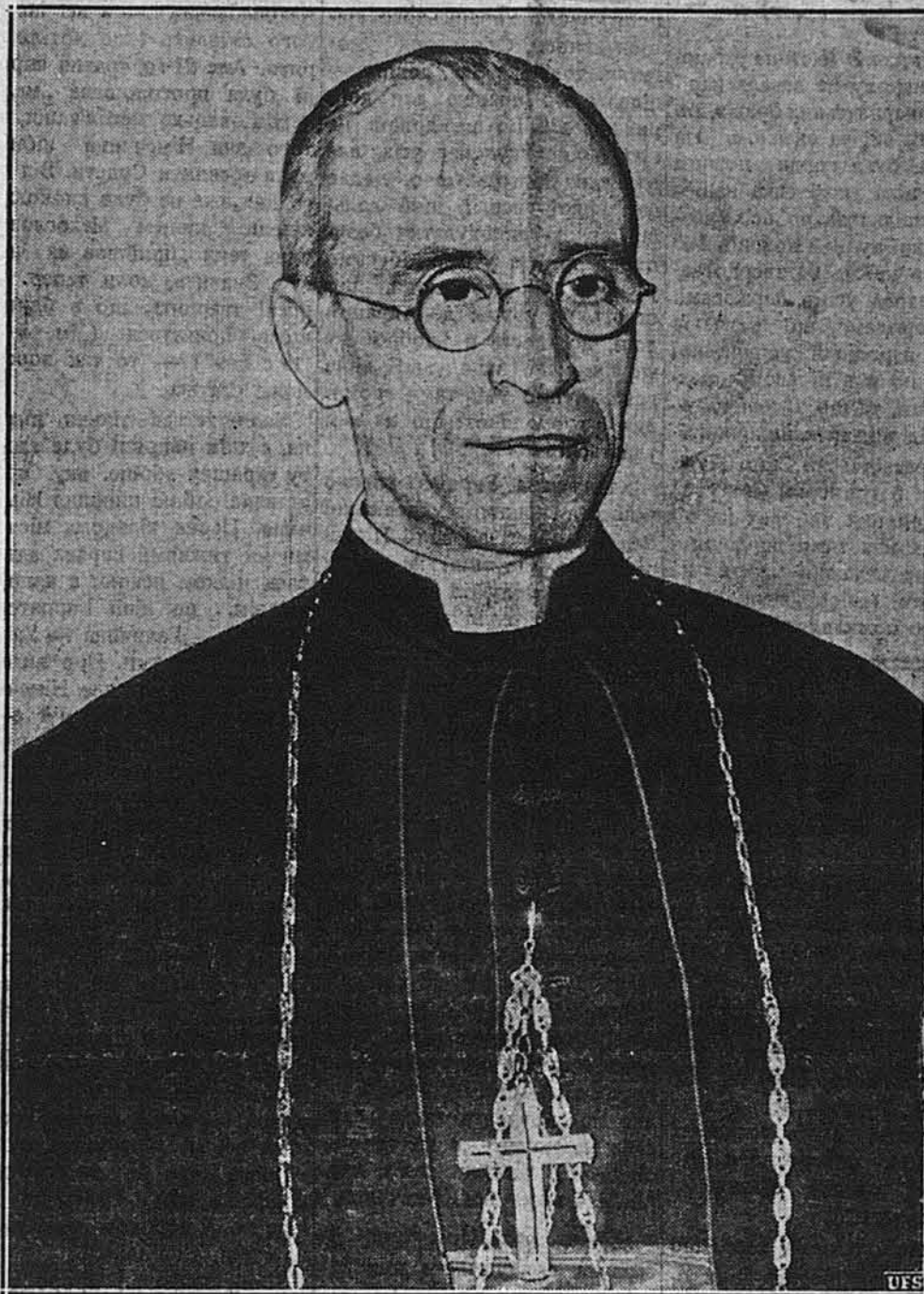
ВАШИНГТОН. — Папський апостольський дєлегат у Вашингтоні, Джованні Чіконіані, сказав, що нововибраний Папа Пій XII. відзначаєтьє великими прикметами, та дуже добре знає Америку, де він був в 1936 році.

ЕКОНОМІЧНА ПОМІЧ І ВІЙНА.

НЮ ЙОРК. — Сенатор Бриджєс з Нью Гемпшир, перед газєтєрами сказав, що політика Рузвєлта в заграничних справах не покриваєтьєся з тими формальними заявами, які він виголошує. Бо Рузвєлт ніби є проти війни, а заразом обіщує вську матеріальну і моральну поміч демократичним державам. Тимчасом це є ясно, що матеріальна поміч мусить втягнути Америку також у мілітарну війну. Бриджєс говорив, що святым обовязком Америки є держатись від війни в Європі, яка буде вєстись за посідання територій, земних дібр і сирівців. В тій війні важко буде визнатись по чийм боці правда, говорив Бриджєс.

ВИПУСКАЮТЬ НОВУ ПОЧТОВУ МАРКУ.

ВАШИНГТОН. — Знагоди світової вистави в Ню Йорку американська почта випустить спеціальну почтову марку, що появитьєся в розпродажі вже з першим квітня.

ПАПА ПІЙ XII.

Кардинал Евдженіо Пачелі, папський секретар стейту, був вибраний папою 2. березня 1939. й прибрав імення Пій XII. Він родився в Римі 2. березня 1876. року.

ДЕСЬ ШЕЗ ТРОЯНОВСЬКИЙ.

Ніхто не знає, що сталося з советським амбасадором у Вашингтоні Трояновським. Завідали його до Москви, а тут і слух по нім пропав.

ПЕТЕН АМБАСАДОРОМ.

Маршал Петєн, так добре відомий зі світової війни, років 83, зівстав назначений французьким амбасадором для Еспанії ген. Франка. Петєн був профєсором ген. Франка.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ЧЕСЬКОЇ АКАДЕМІЇ І МИСТЕЦТВ.

Відбулися в Празі загальні збори Чеської Академії Наук і Мистецтв. Новим президентом на три роки вибрали профєсора університету д-ра О. Шуста. Генеральним секретарем Академії вибрали проф. д-ра О. Гуєра. — Новий президент Чеської Академії Наук і Мистецтв народився 1874. р. в Тшебні (Чехія). Історичні студії відбував у Празі, опісля у Відні й Римі. Габілітувався на Карловім Університеті 1900. р. По світовій війні написав найбільший свій твір п. н. „Історія нового віку” де зображає розвиток історичних подій від упадку Наполеона до світової війни.

ПРОТИ ПСЕВДОНІМІВ.

У Німєччині появився розпорядок, що забороняє артистам-музикам користуватись псевдонімами без окремого дозволу.

ЛЮДИ ШУКАЮТЬ САМОТНОСТІ.

В Англії є вільне місце вартового на самотньому острові Меє, де є окрема охоронна вежа для птахів. На це місце прийшло 900 прохань, між ними багато жіночих. Посада за суджує людину на повне відокремлення від світу. Саме таких людей є тепер дуже багато; вони хотять забути про світ і жити тільки серед птахів. Їм досить два місяці в році бачити людей, коли приїжджають прогульковці на самотний острів.

„НЕ БУДЕ ПОЛЬСЬКО-МАДЯРСЬКОГО КОРДОНУ”.

Розписуючись широко під наведенням наголовком на тему приступлення Мадярщини до протикомінтернєвського пакту „Тидзєнь Роботніка” (Варшава, ч. 4 з 22-го січня) стверджує: „Зміна, що наступила в наставленні закордонної політики Мадярщини, не є корисна для Польщі. Мадяри, приступаючи до осі Берлін-Рим, остаточно вирєклися Карпатської Руси й спільного кордону з Польщею”.

ВЧИЛИ ЧИТАТИ І ПИСАТИ НА ВУЛИЦЯХ.

З Бомбаю повідомляють, що в Індії доміняльний уряд повів оригінальну боротьбу з неграмотністю. Публично на майданах і на вулицях учили неграмотних читати й писати.

ПОЛЬСЬКІ „ГАРЦЕРКИ” ГОТОВЛЯТЬСЯ НА ВІЙНУ.

Польська прєса повідомляє: Унормована останніми часами служба жіночих організацій З.Г.П. („Звйонзку Гарцєрєк Польських”) на випадок війни передбачує як основну форму цієї служби т. зв. поготівля. Інструкторки і старші „гарцєрки” обовязані вже тепер вибрати один з таких службових приділів у разі війни: 1) помічну військову службу; 2) службу в поготівлі „гарцєрок”, або 3) заступну службу від організації Військового Вишколу Жінок.

„СТЕЖКА КОЛО ДОРОГИ”.

Цими днями видала одна з найвизначніших польських поеток, Казимира Іллаковичівна, що була особистою секретаркою марш. Пілсудського, книжку п. н. „Стежка коло дороги”. Це спомин про маршала Пілсудського. — Тепер появилаься про цю книжку рєцензії в виді брошури пера Марії Еганни Вєльопольської, яка закладає Іллаковичівній, що не завважила вчинків марш. Пілсудського, а тільки всюди бачила себе. „Вн бачили всюди тільки себе”, пише Вєльопольська, „тільки свій інтерєс, свій снобізм, своє імпування людьм, свою урядничу карєру, свої аванси, рєшта — бляга й це бляга гіршого роду, подана зі смішною й несмачною емпфазою. Панє Боже, борони нашу молодь від цієї книжки”.

КАРДИНАЛ ПАЧЕЛІ СТАВ ПАПОЮ ПІЕМ XII

ВАТИКАН МІСТО. — Білий дим, що вийшов з печі, в якій спалювано виборчі картки кардиналів, і рознісся по даху понад Сикстинською Каплицею, сповістив, що Свята Колєгія вибрала нового Папу. Є ним бувший секретар стану, кардинал Евгеній Пачелі, що прибрав собі як Папа імя Пій XII. Сталось це 2. березня, себто в дні 63-тих народин нового Папи, що вважають „добрим знаком”.

Відомий як політик.

Вибір нового Папи є особливий з того боку, що кардинал Пачелі був за свого попередника секретарем стану, себто тим, що вів закордонну політику Церкви. А такий випадок, щоб секретар стейту став Папою, був уже дуже давно, ше в 1073 році. Далі знаменне є і те, що новий Папа перебув дєсятки лїт у Ватикані, а звичайно вибирають на Папу таких кардиналів, що душпастирюють поза Римом.

Обзнакомлений зі світом.

Новий Папа, в часі коли був кардиналом, любив подорожувати і був висиланий Ватиканом у ріжні краї в ріжних політичних місіях. Між іншим був також і в Злучених Державах. Це є перший Папа, що був за свого життя в Америці.

Вів політику Папи Пія XI.

Новий Папа був не тільки добре обзнакомлений з політикою свого попередника, але і співтворцем цієї політики. Ось тому і зазначували по смерті Папи Пія XI, що бажанням Покійного було бачити на папським престолі кардинала Пачелія. Це багато вплинуло потім і на вислід вибору. Кардинал Пачелі, як доносять, був уже при першій голосуванні сильним кандидатом.

ВІДГОМІН У СВІТІ.

РИМ. — Італійські часописи підкрєслюють велике задоволення з вибору нового Папи і зазначають, що італійський уряд не вживав у цьому згляді ніякого впливу.

ЛОНДОН. — Протестантська Англія повітала вибір кардинала Пачелія Папою зі загальним задоволенням. Прєса пише, що це означає побіду акції в справі миру і порядку в світі. Та особливо підкрєслоє прєса те, що вибір Папи означає боротьбу Ватикану з тоталітарними державами, бо Ватикан далі стоятимє в обороні права особистої свободи, що є для англійця найдорожчим.

БЕРЛІН. — Німєцька прєса зазначувала перед вибором Папи, що вибір такого „політика”, що належить до „вмираючої буржуазії”, а яким є кардинал Пачелі, не ворожив би нічого доброго. По виборі коментарі не були неприхильними. Стверджено, що заки буде можна видати осуд, треба пождати на перші кроки політичної діяльности Папи. Мінхєнська прєса пригадує, що кардинал Пачелі знає добре Німєччину, бо жив у ній яких 10 років, з яких 9 років був Папським Нунцієм, і який в 1933 році заключив конкордат між Ватиканом і Німєчиною Гітлера.

ПАРИЖ. — У Франції привітали вибір нового Папи з тим великим задоволенням, що новий Папа буде певно вєсти ту саму політику, яку вів Пій XI.

ВАРШАВА. — Хоч польська прєса розписувалася широко про те, що польський кардинал Гльонд може зістати вибраним Папою, а вже певно буде секретарем стану (а не стаєтьєся ні одно ні другє), то протє повітала радісно вибір, підкрєслюючи, що новий Папа готов бути таким, яким був Пій XI, що то мав у Польщі назву „польського Папи”.

ПОХОРОН З РЕВІЗІЯМИ.

МОСКВА. — Сам Сталін ніс урну з попелом померлої Н. Крупської, вдови по Леніні, яку поховано з великою парадом. Та пишуть, що справи зі смертю Крупської виглядали так, що зараз по її смерті чєкісти перешукали її кімнати і сконфіскували много документів, між якими були досі недруковані письма Леніна.

ВІЙНА „МАРКАМИ”.

ВАРШАВА. — Між німєцьким урядом і Данцігом з одного боку, а Польщею з другого, велася від довшого часу „марочна війна”. Польща видала нові марки з нагоди 20-лїття своєї незалежности, на яких представила королеву Ядвігу і короля Ягайла як побідників над хрєстоносцями, що лежать у їх стїп. На інших марках Польща представила Данціг як осєредок польської торгівлі в 16 віці. Знову місто Данціг видало марки, на яких зображена Польща в негарному світлі. Тепер те все покінчилось, і то під натиском Німєччини. Польща видала свої марки з обігу. Те саме зробив Данціг.

3 ДНЯ.

ВИКРУТИ.

Кажуть деякі досвідчені люди, що з „Народною Волею“ нема що поважно дискутувати. Вона в дискусії не дбає про те, чи вийняється якась справа, а дбає тільки про те, щоб за всяку ціну вийти „наверх“ і „показати на своїм“, хочби це було й коштом ще більшого затемнення даної справи.

Що так є, доказом цього редакційна стаття „Народної Воли“ з 25 лютого ц. р., під заголовком: „Інтернаціонал, а не який...“

На початку „Н.В.“ віби стверджує, що добре роблять редактори „Свободи“, що дискутують. Але далі, замість запускати в дискусію над порушеними справами, вона вилуплює довжезну статтю, в якій порушує... „побічне питання“. „Поки прийде змога на відповісти, ми сьогодні займаємось тільки одним побічним питанням з неї“, говорить вона. Чому побічним? Та ж у згаданій довжезній статті легко було висвітлити не одно, а кілька головних питань.

ДИСКУСІЯ ПРО „НАТЯК“.

Замість братися до найголовніших точок, „Н.В.“ дискутує з „натяками“. Дослівно вона пише так: „Та коли ми вже при тому, то радо подискутуємо з автором статті про один натяк, а саме про „інтернаціоналізм“ Народної Воли...“ Чому властиво „Н.В.“ вибирає собі до дискусії тільки „натяк“, а решту відкладає на пізніше? Чи не краще зацікавити від головних справ, описати переходить до побічних, а шойно на кінець до „натяків“. Та навіть корисно робити. Бо коли ми значенно дискутуємо від „натяків“, то загубимо головну справу, змішаємо все до купи й за деревами, як то кажуть, не побачимо лісу.

ОБОРОНА ПРОТИ „НАТЯКУ“.

А „натяк“ Свободи, що „Н.В.“ поширює інтернаціональні класи, відбиває вона так: „Закид старий, вилитий і в нього ніхто не повірить. (Тут „Н.В.“ повинна ще забігматись, а тоді вже всі повірили б їй на слово). „Наша газета — пише вона далі — ні взагалі українські радикали і соціалісти, починаючи від Франка, Павлика і Драгоманова, почерез Петлюру, Вітовського та молодих соціалістичних героїв знід Крут аж до сьогоднішніх діячів на Карпатській Україні, ніколи не ставили інтернаціональних зв'язків вище від національної справи“.

Вона найлегше є прикривати свою неміч, свій політичний хаос якимись великими людьми, які, до речі, вже давно померли. Прилучити геніальне ім'я Івана Франка виключно до своєї партії, а також героїв знід Крут й інші світлі постаті, й виправдувати ними своє нинішнє вузьке політиканство — це дуже характеристичне для „Н.В.“

СОЦІАЛІСТИ Є РІЖНІ.

Кожному відомо, що соціалісти є ріжні. Деякі справді ставлять національну справу вище інтер національної. До таких „соціалістів“, належать, наприклад, Гітлер, Мусоліні, Плєдський, а навіть Сталін. Та хіба це вясніє становище „Н.В.“? Навіть ті соціалісти, що стоять нині в уряді Карпатської України і на яких покладається „Н.В.“, думають і накіше від неї. Наприклад, ставниче мін. Ревая у відношенні до чехів цілковито відмінне від того, що його пропагує „Н.В.“ Мін. Ревая не вважає Карпатської України „за мокрого окраденного чоловіка“, так як не уважав її за чомо-

віка з дорожочним пакунком“ за часів бенешівської влади. Пошож тоді покликати-ся на нього?

Туманність „Н.В.“ полягає в тому, що вона виразно не говорить, до яких саме соціалістів вона належить?

II. ІНТЕРНАЦІОНАЛ.

„Народна Воля“ не хоче виразно заперечити, ні до цього явно признатись, що стоїть в ряді тих українських соціалістів, що належать до II. Інтернаціоналу. Говорячи про II світогляд ми беремо під увагу той ідеологічний напрям, що його репрезентує II. Інтернаціонал. А цей Інтернаціонал підтримує Совети. Він говорить, що світовий Інтернаціонал є остаточною і найвищою, ціллю всіх народів. Він також говорить, що для цієї цілі треба ослаблювати серед людей націоналістичні почуття, а плекати інтернаціональні. Він говорить, що робітничим класам всіх народів треба лучитись разом, для боротьби з вищими класами їхнього власного народу. В тій цілі всі соціалісти входять між собою в порозуміння; а українські, між іншим, входять в порозуміння з польськими соціалістами. Так, чи ні?

Чи це все не є інтернаціональні ідеї і чи не ширить їх „Народна Воля“?

ЗДИВУВАННЯ „НАРОДНОЇ ВОЛІ“.

Дивується „Н.В.“, що стаття в „Свободі“, „Німеччина й Україна“ порушила взагалі інтернаціоналізм і закидає авторів цієї статті, що „належить до тих стрільців, що закидають горшків“. Гарний гумор має „Н.В.“ Та до гумору треба ще розуму. Стаття в „Свободі“ зацілила інтернаціоналізм не знехоті, тільки тому, що „Н.В.“ поручала як основу в нашій заграничній політиці власну силу. Колиж хтось поручає власну силу, мусить доказати, що він впроваджує довгі літ своєї роботи цю силу сам пропагував і витворював. А „Н.В.“ цієї сили не лиш, що не витворювала, але розводила її в інтернаціоналізмі. Якже тоді її поручати „власну силу“ в розв'язці Закарпаття.

ВИДАВАННЯ КНИЖОК.

Хвалиться „Н.В.“, що за останні роки видала десять брошур по українським й англійським, а серед тих брошур нема ні одної про Маркса й Енгельса. Зате видавництво „Вістника“, каже вона, під редакцією Д. Донцова у Львові, видало кільканадцять книжок, з яких більшість обговорює чужі рухи; а через те ті книжки ширять „інтернаціоналізм“, заключає „Н.В.“

При чому тут „Вістник“ і „Свобода“? Простий розум і етика показують, що не можна осуджувати „Свободу“ за те, що видає видавництво „Вістника“, тільки треба брати під увагу те, що видала „Свобода“. А далі: памятаймо, що можна видавати сотки книжок і брошур про Україну і ними нищити український націоналізм і все, що маємо цінного. Таке роблять більшовики, які „інтернаціоналізують“ не лиш нашу історію, літературу, мистецтво, але навіть нашу мову. З другого боку кожний грамотний чоловік також знає, що можна подавати життєписи чужих людей, таких як Мусоліні, Гітлер, Геррес, О'Коннел, Мерсіє і т. п., щоб з них пізнавати як і чим підносились інші народи до упадку. Приклади патріотизму чужих людей не лише, що „інтернаціоналізують“ своєї суспільності, але скріпляє її власний патріотизм. Невже „Н.В.“ цього не знає?

Володимир Блюмдиненко, (Нью Йорк).

ВРАЖІННЯ З ПОДОРОЖІ ПО ЄВРОПІ

(1)

Приїзд до Франції.

Подорож до Європи та до рідного краю манила мене вже від довгого часу. Тому десь, коли я мав сісти на корабель, щоб по зелених хвилях Атлантики плисти на схід, був для мене одним з найбільш шасливих. Вправді дитяча уява, серед суворого реалізму американського життя, давно покинула мене, всетаки хотілося відвідати „стару Європу“, ту так примамливу, пристрасну, вічну. Цю Європу, яка не зважаючи на великі потрясання, що її переносила, була джерелом великих цивілізаційних рухів, штуки, літературної творчості, вкінці великих політичних та національних перемін.

І цілком ясно, що нам, європейцям, які маємо європейське виховання, які вивчили з європейської культури все, що може з собою забрати молода людина, ця Європа видається такою, близькою, хоч би ми її не бачили й десятки років. Так воно й є.

Не диво, що коли наш корабель причалював до берегів Франції, мені ставало все більш і більше весело, серце молотом товкло зі зворушення. Я виїжджав в Європу, щоб стрінути своїх рідних, запізнатися з їхнім теперішнім життям, та надіюсь, пізнати, як живе наш український нарід, як змагається за своє самостійне життя з чужими накіненними йому режімами.

Уже сама думка, що мені може й вдасться дістатися до своїх рідних сторін, і я побачу на власні очі образ правдивого положення, який від десяти років зник собі представляти на основі читання української преси, веселила мене. З нею вівав я до французької пристані Гавр.

Воєнний переполюх.

Тут серед великого напруження, я почав орієнтуватися в ситуації. Це була друга половина вересня 1938 р., уже по відомій промові канцлера Гітлера, коли судетська криза вже була в повному розгарі. Не диво, що ціла Франція була в паніці!

Гаврські та паризькі газети, яких я накупив зараз по моїм виступі з корабля, не впливали цілком на успокоєння мого першого враження. Навпаки, великі чорні наголовки кричали: „Війна неминуча“!

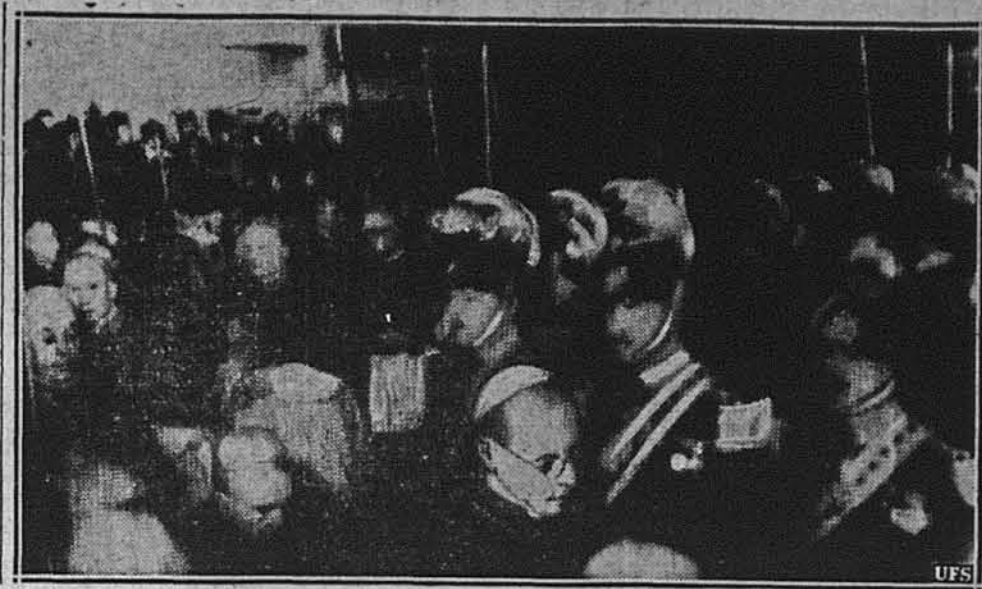
„Гітлер сам рішає, чи Франція буде кинена у війну“, і ін. На вулицях Гавру повно військових. Цілі поїзди переповнені ними. Я аж пізніше довідаюся, що це має бути. Це мобілізація. Залізнична станція представляє собою знаний мені з мого дитинства вид. Сотки заплаканих жінок і дітьми, які випроваджують своїх мужів, синів чи батьків. Тут і там патрулюють зміцнені відділи поліції чи як французи звуть „Гарде Мобіль“. Їх суворий воєнний вигляд робить справді грізне враження: невже справді буде війна? Чи таки не доведеться мені поїхати до рідного краю, до якого я так прагнув поїхати вже від десяти років?

Такі думки не переставали мучити мене, коли я в переповненому поїзді Гавр—Париж майже цілих сім годин приглядався молодим обличчям французьких воїнів, які беззастанно пили вино, грали на акордіонах та співали веселі пісні. Не один з них покинув шойно вчора свій варстат праці, можливо молоду жінку, дівчину, шкільну лавку, і ін.

Може неодному з них представляється дуже сумно його завтрішній день. Хто знає, чи не скінчить він в одному з тих страшних рейдів німецької авіації? І чи може бути він безпечним навіть в тих страшних залізнично-бетонних укріпленнях, що зветься „Ля лінь Мажіно“, якими гордяться кожний француз?

Париж, оцей веселий центр, про який так багато розписують в Америці, та який притягає своєю „екзотичністю“ чимало розтратних американців, зробив на мене ще більш гнітуче враження. Ми приїхали ввечері, і на наше диво, ми вийшли з поїзду серед цілком вишитої темряви. Париж був цілком темний, а тільки глухий шум, коли ми вслухувалися дошче в цю дивно-страшну тишину, нагадував нам, що це один з найбільш рухливих центрів світу.

Це була оборона перед сподіваним нападом німецьких літаків! Лиш малі світла поліційних патрулів пригадують нам, що небезпека висить над головою, і що кожною хвилиною ці темні й страшні контури великих будинків чи зеленісіх бульварів можуть пере-

ДО ВИБОРУ ПАПИ.

Кардинали під проводом Пачелія й під сторожею швейцарської гвардії влаштують до Сикстинської Каплиці на вибір нового папи. Образ знято в Ватикані, переслано телефоном до Лондону, звідки радіом до Америки. В виборі брали участь 62 кардинали.

мнитись в так відомі нам образи Мадриду чи Шангаю.

Тепер шойно можна пізнати, як страшно люди хочуть жити. Вони не хочуть війни! Вони, більшість нарікають на свій уряд, який хоче кинути їх, мільйонні маси в обороні далекої їм Чехословаччини! Не один француз так думає, але приказ є приказом: мобілізація бере без розбору всіх, чи хто хоче війни, чи ні.

Стрічі з українцями.

Ті враження мої однак розвіюються скоро, коли на другий день входжу в перший контакт з українцями. В них очі розсіяні, кожний з них дрижить на згадку, що „демократична“ Чехословаччина ось йде під „ніж“ гітлерівської Німеччини, дарма, що проти цього була ціла велика Франція?

Цілком натурально, ця воєнна психоза, яка панічно огорнула цілий французький нарід, не пройшла рівнож і без сліду по нашій еміграції. Вона відразу подвоїла свою активність, без огляду на побільшений ризик бути переслідуваними французькою владою.

Серед того напруження мені доводиться запізнаватися з українською еміграцією у Франції. Американські українці мабуть дуже мало знають про тих українців, що їх доля загнала до Франції. Час від часу якийсь донос про одне чи друге свято, чи якісь збори, це й все. Однак загальний наш інтерес вимагає, щоб ми ближче приглянулися їм, пізнали їх умовини праці, заробітку та вкінці патріотичної роботи, яка є й найголовнішою характеристикою української еміграції у Франції. (Далі буде).

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

НЬО ЙОРК, Н. Й. Приречення праці.

За неопінену довголітню працю У. Н. Союзу для українського народу, з нагоди 45-літнього ювілею його існування, 204-тий відділ У. Н. Союзу складає йому найвищу пошанування і надалі нести високого прапор нашого народу в його змаганнях до визволення. Та щоб ці побажання не були голословні то наш відділ, подібно як відділ 292 У. Н. С., прирікає також впровадження цього року приєднати 75 до 100 нових членів. Треба зазначити, що наш відділ вже на цей рік приєднав нових 21 членів. У минулім році приєднав коло 160 членів. Тому обіцянка приєднати цього року згадане число нових членів не є переухвалкою, а скромний розрахунок, що може легко перейти наші сподівання.

Заразом наш відділ висказує побажання, щоб усі інші відділи У. Н. Союзу зросли відповідно й подвоїли лави нашої союзової родини. Е. Ляхович, предс., М. Близняк, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИТАТИ РІЖНІ ГАЗЕТИ, АЛЕ ЯКІ?

В голосах читачів пише п. Люлька, що треба читати ріжні газети, бо хто більше читає, той і більше знає. Це правда, що хто більше читає, той більше бачить. Але чи завжди? Чи декому не стає часами з читання тих ріжних газет мрачно перед очима?

Очевидно, що тут є „фрі контрі“ і кожний може читати, що йому подобається. А тим самим може читати і ті газети, що відносяться до нас ворожо, що не мають до нас пошанівку, що висмівають нашу найбільш національну святощі.

Та мова йде про те, чи вартує нам такі газети читати. Чи це є пожадане, корисне. Чи читання таких газет нас часами не засліплює, чи ті газети не є для нас ідію, отруєно. Кожний лікар порадить не їсти такої поживи, котра нам шкодить. І це кожний розуміє. А чи з газетами не є також так, що вони можуть пошкодити? Так чомуж ризикувати і читати те, яке нам не помагає, а може зашкодити?

Що доброго можна довідатись з польських, більшовицьких чи москвофільських газет? Наші українські газети подають все, що нам треба і цікаво знати з українського життя. А хочемо знати більше й докладніше про інші справи, так маємо американську пресу. Там є всього подостатком. А як там бувають часами і неприхильні для нас статті чи новинки, то дуже часто причиною того є те, що вони не мало знають про наш нарід і над рекордами.

добре не визнаються в українській політиці. Зате в ворожих нам газетах є тільки одна зла воля, сліпа ненависть до українського народу і до його боротьби до визволення.

Наших ворогів ми вже добре знаємо. Був час їх пізнати. Нічого нового під тим оглядом від них не довідаємося. І нема потреби підтримувати їх видавництва нашим грошем. Зате підпираймо рідну пресу. А хочемо знати більше про американські справи чи світові, читаймо — американську пресу.

Осип Сидор, член 90 від. У. Н. С.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ НА РІДНИЙ КРАЙ ТА СВОІХ РІДНИХ!

Надходить весна, а також торжество Свято Воскресіння Христового (Великодні Свита). Багато з нас не раз пригадає собі про свої рідні кути, про своїх рідних і знайомих, як також той час, як весело в краю проводили традиційні Великодні Свита.

Рідня наша, кривні й знайомі так само тепер в краю весело проводять між собою те Свято Воскресіння Христового. Кожний знає, що в краю матеріальні обставини є багато трудніші ніж тут в Америці, отже нам усім, що тут на вільній землі Вашингтона, варто пригадати за наш рідний край. Поміч кривим в краю можемо подати з Америки, післявши їм кілька доларів. Посилайте до краю гроші замість через відповідну інституцію, котра є під контролем американського прапа. Під ч. 130 1st 7, вулиця, коло Елсено А. в Нью Йорку знаходиться наше Бюро, так, що з справами пересилки грошей до краю чи до доларів чи золотими, надається до свого Бюро, котре оголошується в наших часописі, як то:

E. S. WITKOVSKY, 130 East 7th St., New York, N. Y.

Рекорд.

Жінка: — Я читаю кожного дня про рекорди чоловіків, а ти не маєш ніякого рекорду.

Муж: — Нехай котрий спробує так довго видержати з тобою, як я. То був би рекорд над рекордами.

НОВІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДЛЯ ВАШОГО ДРАМАТИЧНОГО КРУЖКА

- ЛЕСЬ КРУТИЙ КОМУНІСТОМ, А. Данко, комедія на 2 дії, 4 особи — 30 ц.
- ДЕ ЧОРТ НІЧОГО НЕ ВДІЄ, ТАМ БАБУ ПОСІЄ, Р. Моретич, трагікомедія, на 3 дії, 9 осіб — 35 ц.
- ШИНКАРЧОКА ЧАРІВНИЦЯ, О. Скалозуб, комедія на 4 дії, 6 осіб — 50 ц.
- БО НЕМОЖНА СОБІ ІЗ БАБАМИ ІЗ ДІВКАМИ РАДИ ДАТИ, В. Човник, комедія на 4 дії, 7 осіб — 40 ц.
- ЗА СЕСТРОЮ, Б. Іванко, пєса на 5 дії з часів козаччини на основі повісті А. Чайковського, 9 осіб — 40 ц.
- НАУКА В ЛІС НЕ ЗАВЕДЕ, Р. Моретич, сценічна картина на 3 дії, з життя молоді, 11 осіб — 30 ц.
- ЗА КРАЩЕ ЗАВТРА, М. Балачук, пєса на 3 дії, 11 осіб — 40 ц.
- А МОЛОДІСТЬ НЕ ВЕРНЕТЬСЯ, І. Манчуленко, пєса на 3 дії, 15 осіб — 35 ц.
- РІДНА КРОВ, Е. Головін, картина в 4 діях, 12 осіб — 35 ц.
- БАБЬСЬКІ ЗАБОБНИ, комедія у 4 підслонках, 7 осіб — 30 ц.
- САПКА БУШОВНИЧКА, Т. Лялик, комедія на 3 дії, 8 осіб — 40 ц.
- ТЕСТАМЕНТ, В. Мартиневич, трагікомедія на 3 дії, 12 осіб — 35 ц.
- ВЕЛИКИЙ КНЯЗЬ ВОЛОДИМИР, В. Ковальчук, історична драма в 4 діях, 20 осіб і гурт, з режисерськими помічниками і з партитурою — 50 ц.
- КРУТИ, історична драма на 3 дії і ЖИВИЙ ПОМЯНИК, апофеоза Крутицького Чину, М. Мисловський — 35 ц.
- В КРИПАЦЬКІЙ ТЬМІ, В. Лопушанський, пєса на 2 дії з життя Тараса Шевченка — 35 ц.
- САДОК ВИШНЕВИЙ КОЛО ХАТИ, В. Лопушанський, пєса на 1 дію з життя Тараса Шевченка — 30 ц.

Замовлення слати до: „СВОБОДА“, 83 GRAND ST., (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КАРДИНАЛ ПРИЙДЖАЄ НА ВИБІР ПАПИ.

Вільям Генрі О'Конел, американський кардинал, висідає з корабля в Неаполі по дорозі до Ватикану на вибір папи.

ЗВІТ WPA ВКАЗУЄ, ЩО ТІЛЬКИ СОРОК ВІДСОТКІВ ДОМІВ АМЕРИКАНСЬКИХ МІСТ Є В ДОБРІЙ СТАНІ

Довгі роки Америку вважають краєм з високим життєвим рівнем у світі, з приватними ваннами, механічними кухнями, з електрикою і центральним опаленням у домах. Однак мало відомо про те, що багато тутешніх міст і містечка мають довгі ряди мешкальних домів з холодною водою, де велике число родин живе в перелюднених квартирах і часто приймає собі столітнік для ще більшого навантаження. Часті родини ледь вистачає їм опалення в надії, що коли обставини поправляться і будуть добрі зарплати, то знову почнуть жити окремо. В тих домах виходки спільні, або в снігах або аж в долині поза домом. Немає в них ні електрики, ні центрального опалення.

Скільки є домів в Америці, що ніяк не надаються для мешкання? Скільки потребують направи? Скільки з них має приватні виходи з текучою водою, ванни і зливні купели, електрику та печі до опалення? На жадне з цих питань донедавна не можна було відповісти, а саме до того часу заки установа WPA видала свій звіт з дослідів мешкального положення, яке вона переклала у звіт двісті містам і

містечках Злучених Держав.

Дослід зроблено на протяженні останніх чотирьох років робітниками, взятими з допоміжного списку. Вони звідали та оглянули коло вісім мільйонів домів, або майже половину містських мешкальних домів у Злучених Державах. Вони описали рід, вік, стан, вартість кожного перегайного дому, а далі перевідалися та списали власників чи наймачів, суму гіпотечного об'єктування дому і висоту суми найму.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 24. лютого помер у Честері, Па., член відділу 156. У. Н. Союзу в Честері, ЯЦКО АРТИМКО.

Походив з села Підвириш, повіт Рудки, Галичина. Оставив вдовою жінку Марту і сиротами дочку Софію й сина Івана (обоє подружжя).

Вступив був до відділу 156. дня 13. листопада 1921. р. і був його членом 17 літ. Похорон відбувся дня 27. лютого, в год. 3:30 рано до православної церкви Усп. Пр. Діви Богородиці, де о. О. Мишик відправив богослуження. Тіло останки Покійного поховано на Chester Rural Cemetery. Член від. 156. У. Н. Союзу видала Покійному останню устатку й відправила тіло останки на вічний спочинок.

Хай земля буде йому пером! За Уряд від. 156. М. Я., секр.

Звіт, у котрім подано згадані факти має такий заголовок: „Міські мешкання: — список інвентаря: — список інвентаря нерухомого майна, зладженого як проект праці, 1934—1936". Це найбільша і найточніша збірка інформації про доми, в яких живе населення Америки.

На кожних сто відвіданих родин, 60 живе в помешканнях, котрі треба малювати і для того вони є в „лихій стані". Шістьдесят на кожну сотку домів це зовсім нездаді до вжитку, або потребують направи. Пятнадцять на сотку має виходи в снігах, або аж в долині поза домом. Двадцять на сто не має приватних ван, або зливних купелів. Сорок домів на кожну сотку не має центрального опалення.

Обставини є неоднакові в усіх частинах краю. Старі доми на півдні найбільше потребують усього роду водопроводів. Того роду обставини краще представляються на південному заході, ще краще на північному заході, а найкраще з усіх у північно східних степах.

По цілм краю досліди вказують такі дані:

У сімнадцять відсотків оглянутих домів більш ніж одна особа мешкала в кімнаті. В однім на кожних двадцять домів жило по дві родини замість по одній, як призначено. У приблизно двох на кожних п'ять домах мешкали самі їх власники. Більшість одно-родинних домів, у котрих мешкали самі їх власники, вартували по менше ніж \$5,000, а один на кожних п'ять домів вартував менше ніж \$2,000.

В місті Нью Йорку пересічна ціна найму помешкання була між \$30 і \$40, а на провінції пересічно по \$25 місячно. Однак в південно східних степах, 70 відсотків наймачів мешкань платили менше ніж по \$20 місячно. Більш половина оглянутих домів були збудовані перед 1915 роком, а четверта частина з них перед 1895 роком. За винятком Нью Йорку, дерево було звичайним будівельним матеріалом.

Цей звіт WPA про міські помешкання підніс велике зацікавлення серед публичних урядовців, мешкальних властей та усіх людей, заінтересованих мешкальним питанням краю.

БІЗНЕСОВІ НАГОДИ

НАГОДА ДЛЯ УКРАЇНЦІВ! Пошукуємо співника до фарми на Лонг Айленд. Подібно \$300. Голоситися по інформації до:

НАШ БАЗАР, 151 AVE. "A", NEW YORK CITY.

Адвокат ІВАН ЯЦІВ

Член Палати Адв. Канад., Доктор Юри. Наук. Міш. Унів. Злуч. Америки. Імміграційні, розводні, вдовоносні, старокравські справи. Кримінальні, розводні, вдовоносні, старокравські та імміграційні, включаючи легалізацію. JOHN YATCHEW, 909 Guaranty Trust Bldg., Windsor, Ontario, Canada. Tel.: 3-5300. — При американській границі, проти міста Дітройт.

ШИФКАРТИ

на найбільш та найшвидше кораблі на всі прогулянки і до всіх країв. Використовуємо всі документи, потрібні до подорожі — паспорт, візи, пермити, афідевіти, пенсії, і тому наші пасажери не мають клопотів в дорозі. ДОЛЖИ послати до всіх країв ПОСПИШНО І ТЕЛЕГРАФІЧНО і виплатимо на останній почті під повною гарантією. ПОМАГАЄМО негайно легалізуватися відповідно до нових законів. ПОЛАГОДЖУЄМО СТАРОКРАВІ СПРАВИ відповідно до теперішніх обов'язкових законів в країні. Контракти, повноваження, акти даровизни, довільні скріпки і всі інші документи. Полагодимо ДОМИ та річкові бізнеси по дуже приступних цінах. Голоситися у всіх справах до нашого НОТАРІАЛЬНОГО БЮРО по конісі поради та ретельну обслугову.

S. KOWBASNIUK

277 E. 10th STREET, (між 1-ю і Елемо А), NEW YORK, N. Y.

УКРАЇНСЬКИЙ СКЛАД НАЙЛІПШОГО ПИВА

ХОЛОДНЕ І СМАЧНЕ ВИСТІЯНЕ ДОВГО В ПИВНИЦЬ

MANZ BEER

Доставляємо до приватних домів, ресторанів, салонів, Народних Домів, на весілля, заборони, хрестини й всякі інші okazji. Пиво дуже умірковане. Спробуйте один раз нашого пива, а будете постійно його уживати. Воно добре для смаку і здоров'я. Як зайдете до салону, питайте за нашим пивом; коли нема, просимо домагати, щоб його замовили. Телефонуйте або пишіть так:

NEW YORK BEVERAGE DISTRIBUTORS, Inc. 417 Manhattan Avenue, Brooklyn, N. Y. Tel. Evergreen 8-9313. Наше пиво продається у Філадельфії, Па., під адресою: Sixth and Clearfield Streets, — Philadelphia, Pa. Tel. Radcliff 2030.

BATES & ANDERSON

ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ HUDSON, N. Y. ТЕЛЕФОН: 172. Католицький асистент

БЕЗПЕРЕЧНО ТАК!

Наша репутація про посмертну обслугову найкращої якості є загально відома; що наші послуги можна дістати за дуже скромну суму — це вже менше знане.

Поправді, то наші ціни є незвичайно помірковані; все такі, на які стати кождо родину, котра до нас навідується.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne Phone: Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

МОЛИТОВНИКИ

Виночок (у білій кавчуковій оправі, з образцем по середині. Малого формату. Для дітей) — \$ .90 Ангел Хранитель (в гарній чорній подотняній оправі) — 1.35 Помилуй нас Боже (в чорній шкіряній оправі) — 1.35 Ангел Хранитель (в гарній чорній подотняній оправі) — 1.35 Бог радість моя (сторін 606. В гарній мягкій чорній опр. 2.00 Ангел Хранитель (в білій кавчуковій оправі з образцем по середині) — 1.70 Бог радість моя (сторін 606. В білій кавчуковій оправі з образцем по середині) — 2.50

"СВОБОДА"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ФАРМИ

НА ПРОДАЖ

ФАРМИ В ДОЛИНІ РЕД РИВЕРУ В МІНЕСОТІ.

20,000 акрів добірної рілляної, рівної, чорної, масної землі розділяється на фарми по 80, 160 і 320 акрів для поселення поселенців, щоб управляти пшеницю, льон, цукрові буряки, картоплі (по 250 буряків з акра). Покупці може заробити першого року \$1000 до \$3500 з наших фарм. Треба 8000 українських або інших слов'янських родин. Пишіть до: WILL RYBASKI, 3705 W. 58 PLACE, CHICAGO, ILL. По 10. березня пишіть до: E. Grand Forks, Minnesota. 50-4

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

Пошукує АНТОХА НЕДІЛЬСЬКОГО з села Личківці, повіт Копичинці, у важкій старокравській справі, а саме маєток по батьку. Має перебувати в Нью Йорку. Хтоб про нього знав або він самий, прошу з'ясуватися на адресу: Michael Wituszynsky, 20 Borcht Land, Woonsocket, R. I.

ЗЕМЛЯ НА ПРОДАЖ

НА ПРОДАЖ СПАДОК В КРАЮ, в селі Теренча, повіт Санок. Хтоб хотів купити для себе або для родини в краї, прошу голоситися листом на адресу:

КАТАРІНА НАРАСЫМ, 1274 First Ave., New York, N. Y.

БОЛІНІТ

Ізми на ногах, опухлі ноги, набряклі нозі, болячі нозі, флебіт (запалення жил), напухлі або болячі коліна чи істочки і ревматичні нозі успішно лікуємо нашими європейськими методами без операції.

Офісові години: щоденно від 1 до 6 вечір, в понеділки і четверги від 1 до 8:30 вечір. Немає уридових годин у неділі.

Говоримо українською мовою.

Dr. L. A. BENLA, 320 W. 86 St., New York City. Близько Бродвею.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІАЛІСТ.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР, 321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y. Tel. GRAMERCY 5-2410.

Офісові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

СИРАКОЗ, Н. Я., І ОКОЛИЦІ

На випадок похорону в Вашій родині, як хочете чемної й чесної обслугову по приступних цінах, улайтеся до: JOHN F. GIMINSKI, Funeral Director, 1320 W. Genesee St., Syracuse, N.Y.

УКРАЇНСЬКЕ ШИФНАРТОВЕ БЮРО

ПЕРЕСІЛКА ГРОШЕЙ до краю на С В Я Т А долярами або золотими. Пишіть до: Е. С. ВІТКОВСЬКИЙ, 130 East 7th St., NEW YORK, N. Y.

МІРОН ЛІТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК. Без ріжниць, як далеко поза Ньюарком. Враз потреби телефонуйте до нас. Обслугову широкі міста. — Офіс: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave., NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347.

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удирствейкер заряджує потреби по ціні та низькій, як \$150. Обслугову найкраще.

JOHN BUNCO

Licensed Undertaker & Embalmer, 437 E. 5th St., NEW YORK CITY. Dignified funerals at low \$150. Telephone: Gramercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК. ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ В БРОНКСІ, БРОУКЛІНІ, НЬЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦЯХ. 129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568.

BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Melrose 8-5577.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(49)

Тарзан почав пильно придивлятися цьому дивному звірові, а разом, як добрий мисливий, почав вгадувати в котрих саме частинах тіла він має найбільше сили, та від чого можна в нього сподіватися найбільшої небезпеки. Також Тарзан почав із зацікавленням слідкувати за тим, як буде розвиватися боротьба між білим воїном і тим дивним звіром.

Звір, що після всякої правдоподібності належав до передпотопних динозаврів, поводився зовсім спокійно і не мав найменшого страху. Він був певний себе. Зате білий воляк почав тремтіти. Приглядаючись уважніше Тарзан завважив, що воляк дуже невпевнений висіду цієї боротьби. А Тарзанові так було потрібно його, щоб довідатися щось ближче про „заборонене місто“.

Тому не надумуючись довше Тарзан зіскочив з високої скали і впав просто на карк тому дивному звірові. Білий воляк бачив, як якийсь бронзовий велитень злетів з гори, та не знав, що властиво сталося. А Тарзан, скокуючи на динозавра, одною рукою почав стискати його за горло, а другою сягнув по свого ножа при боці. Вивзалася страшна боротьба.

Динозавр, який мав величезну силу в хвості, підскакував вгору, падав на землю, тряс собою, щоб скинути зо себе Тарзана. Але це йому не вдавалось. Тарзан цупко тримався його унікаючи ударів хвоста, а також не даючись зачепити передніми лапами. Побачивши це, білий воляк так налякався, що хотів втікати. Та щось стримувало його і веліло чекати до кінця.